

Доценко Інна Олексіївна,

к.е.н., доцент Хмельницького національного університету, Україна

Доценко Вікторія Василівна,

студентка Хмельницького національного університету, Україна

БІРЖОВІ ІНДЕКСИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ

Основним критерієм поточної ефективності функціонування фондової біржі є біржові індекси. Вони використовуються для інтегральної оцінки стану фінансового ринку і відображають загальну тенденцію функціонування фондового ринку.

Найбільше поширення у біржовій практиці отримали, у першу чергу, індекси ринку цінних паперів. При цьому, використання біржових індексів засновано на обґрунтованому припущенні, що коливання цін на акції декількох десятків провідних компаній відповідають коливанням цін на всі інші акції, що засновані на загальному коливанні та зміні у попиті та пропозиції цінних паперів у цілому на фондовому ринку. Біржові індекси, що використовуються у практиці функціонування бірж, розрізняються за місцем розрахунку; широтою розповсюдження; кількістю компаній, що включаються в розрахунок; часткою охоплення ринку; методиками розрахунку та характером використання. Відповідно до цього біржові індекси можна поділити на галузеві, регіональні, зведені та глобальні. Однак усі індекси мають і загальні характеристики, такі як: список індексу (набір акцій-представників); метод усереднення; види ваг до курсових вартостей акцій, які входять до списку індексу; базисне значення індексу; інформаційна база, на основі якої здійснюється розрахунок показника.

У сучасних умовах біржові індекси виконують три основні функції: діагностичну; індикативну; спекулятивну.

Методика розрахунку біржового індексу полягає у визначенні співвідношення середньої геометричної ціни акцій підприємств за поточний

період та середньої геометричної ціни за базовий. Однак у кожній країні існують власні методи розрахунку індексів. Загалом у світовій системі господарювання використовують основні методологічні системи розрахунку біржових індексів, що ґрунтуються на розрахунках за відповідний період.

Основними біржовими індексами, які використовують у країнах з розвиненою ринковою економікою для оцінки стану біржових ринків та економічної ситуації взагалі є Доу-Джонса (Dow Jones Average), композитний індекс Нью-Йоркської фондової біржі (New York Stock Exchange Composite Index), індекс Американської фондової біржі (AMEX Major Market Index), індекс «Стендард енд Пулз 500» (Standard & Poor's 500 Index), композитний індекс Національної Асоціації дилерів з цінних паперів (NASDAQ Composite Index); індекси «Велью Лайн Еверідж» (VLA); індекс «Вілшир 5000» (Wilshire 5000 – Equality Index); індекси групи «Рассел» (Russel) [1].

Серед недоліків, які притаманні біржовим індексам, можна виділити наступні: індекси показують тільки загальні відносні зміни та не дають уявлення про чинники, що призвели до цих змін; індекси не розкривають глибину тенденцій, що відбуваються у зміні цін; індекси потребують періодичного корегування компонентів, що використовуються для розрахунків; індексами можна маніпулювати, тобто штучно підвищувати або занижувати їх значення. Однак визначені недоліки не зменшують важливість застосування біржових індексів для оцінки ринків та окремих галузей економіки країни та можуть використовуватися з цією метою у сукупності з іншим інструментарієм.

Список використаних джерел

1. Герасименко О. М. Індекс як кількісний вимірник стану фондового ринку / О. М. Герасименко // Фінанси України. – 2013. – № 5. – С. 44-53.
2. Коваленко Ю. М. Функціонування фондового ринку в сучасних умовах / Ю. М. Коваленко, Г. М. Воробей // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2015. – № 1. – С. 122-133.